

PİYASA TEMELLİ İKLİM POLİTİKASI'NDA YENİ ADIM: KARBON KREDİLENDİRME VE DENKLEŞTİRME YÖNETMELİĞİ TASLAĞI

I. GİRİŞ

Bilindiği üzere Türkiye'nin iklim politikaları çerçevesinde mihenk taşı niteliğindeki 7552 sayılı İklim Kanunu, 2/07/2025 tarihinde yürürlüğe girmişti. Kanun, özellikle emisyon ticaret sisteminin altyapısını kurmayı ve karbon kredilerinin ulusal bir sistem dâhilinde işletilmesini amaçlayarak esasında hem çevresel sorumlulukların hem de ekonomik fırsatların çerçevesini belirledi. Kanun'un bu amacıyla uyumlu olarak, T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından Karbon Kredilendirme ve Denkleştirme Yönetmeliği Taslağı ("**Yönetmelik**") 1/08/2025 tarihinde kamuoyunun görüşüne açılmıştır. Yönetmelik, dayanağını İklim Kanunu ile 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 551, 632 ve 792/D maddelerinden almakta olup karbon piyasalarının işleyişine ilişkin uygulama esaslarını belirleyen tamamlayıcı bir düzenleme niteliğini taşımaktadır. Bu bağlamda kamuoyunun görüşüne sunulan Yönetmelik, "**Turkuaz Kredi**" olarak adlandırılan ulusal kredi sistemini tanımlayarak bu sistemin karbon piyasalarında nasıl işleyeceğini ortaya koyan bir düzenleme olarak karşımıza çıkıyor.

Aşağıda detaylarına değineceğimiz üzere Yönetmelik, Türkiye Karbon Denkleştirme Sistemi'nin ("**TR KDS**") kurulmasını öngörüyor. Bu sistem sayesinde gönüllü karbon piyasaları ile Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi ("**TR ETS**") kapsamındaki denkleştirme süreçlerinin entegre bir yapı içinde yürütülmesi hedefleniyor. Yönetmelik incelendiğinde, ETS dışında kalan projelerden karbon kredisi üretilmesini ve bu kredilerin ticarete kullanılmasını mümkün kılan; öte yandan belirli oranlarda ETS yükümlülüklerinin yerine getirilmesine de imkan tanıyan düzenlemeler içerdiğini görmekteyiz. Ayrıca Yönetmelik'te Türkiye'de geliştirilen kredilerin uluslararası piyasalarda da geçerlilik kazanabilmesine ilişkin usul ve esaslara da yer verilmiştir. Bu kapsamda üretilmesi öngörülen kredilerin güvenilir biçimde tanımlanarak hem ulusal hemde uluslararası alanda geçerli bir araç haline getirilmesinin amaçlandığını söylemek mümkündür.

II. TEMEL ESASLAR

1. Karbon Kredisi, Türkiye Karbon Denkleştirme Sistemi ve Turkuaz Kredi Nedir? Turkuaz Kredi'nin niteliği, işleyişi ve Taslak Yönetmelik'te öngörülen temel esaslar nelerdir?

Karbon kredisi, sera gazı emisyonlarının azaltılması veya atmosferden uzaklaştırılmasına yönelik projeler sonucunda ortaya çıkan ve bir ton karbondioksit eşdeğerini temsil eden bir sertifikadır. Bu krediler, yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, ormanlaştırma ya da karbon yakalama ve depolama gibi projelerden üretilebilir. Projeler uluslararası standartlara göre değerlendirilir, bağımsız kuruluşlarca doğrulanır ve kayıt sistemine alındıktan sonra gönüllü karbon piyasalarında işlem görebilir. Karbon kredileri, işletmelerin emisyon yükümlülüklerini yerine getirmesine olanak sağlarken; bireyler açısından da kişisel karbon ayak izlerini azaltmaya yönelik bir araç niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle karbon kredisi, niteliği itibarıyla finansal bir borç aracı olarak değil; iklim değişikliğiyle mücadelede emisyon azaltımını belgeleyen ve piyasa temelli mekanizmalar aracılığıyla değer kazanan bir taahhüt sertifikasıdır.

Taslak Yönetmelikte Türkiye Karbon Denkleştirme Sistemi ise, Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi kapsamı dışında kalan emisyon azaltım ve giderim projelerinden karbon kredisi üretimini sağlayan ulusal bir mekanizma olarak öngörülmüştür. Yönetmelik uyarınca bu kapsamda üretilen her bir karbon kredisi Turkuaz Kredi olarak adlandırılmakta ve bu kredi bir ton karbondioksit eşdeğerini ifade etmektedir. Böylece TR KDS, TR ETS'nin tamamlayıcı bir unsuru olarak konumlandırılmış; ETS kapsamı dışındaki projelerden elde edilen kredilerin denkleştirme amacıyla kullanılmasına imkân tanınmıştır.

Bu kapsamda Turkuaz Kredi'nin, TR KDS kapsamında üretilen ve Türkiye'nin ulusal karbon kredisi olarak tanımlanan çevresel bir sertifikadır. Her bir Turkuaz Kredi, bir ton karbondioksit eşdeğerinde sera gazı emisyonunun azaltıldığını veya atmosferden giderildiğini ifade eder. Bu yönüyle, iklim değişikliğine karşı sağlanan çevresel katkının şeffaf bir şekilde belgelendirilmesini aynı zamanda somut bir piyasa değeri kazanmasını sağlar.

Taslak Yönetmeliğe göre TR KDS, belirli esaslara bağlı olarak yürütülecektir. Örneğin sistem kapsamındaki projelerin Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'ndan ("**SKA**") en az üçüne katkı sağlaması zorunludur. Üstelik bu katkılardan biri mutlaka iklim değişikliğiyle mücadele amacına yönelik olmalıdır. Böylece TR KDS'nin, yalnızca emisyon azaltımını değil, aynı zamanda sosyal ve çevresel faydayı da güvence altına alan bütüncül bir yaklaşım benimsediğini söyleyebiliriz.

Öte yandan, Turkuaz Kredi'nin TR KDS'ye özgü olması ve çifte sayımın önlenmesi ilkesine dayanması taslak Yönetmelikte öne çıkan önemli düzenlemeler arasındadır. Bu kapsamda, Turkuaz Kredilerin üretildiği projelerin daha önce herhangi bir uluslararası karbon kredilendirme programı kapsamında sertifikalandırılmamış olması ve aynı emisyon azaltımı için YEK-G veya benzeri belgeler aracılığıyla mükerrer sertifikalandırmaya konu edilmemesi gerekmektedir.

2. TR KDS kapsamında Türk Standartları Enstitüsü ve Türk Akreditasyon Kurumu hangi görevleri üstlenmektedir?

Türk Standartları Enstitüsü ("**TSE**"), Yönetmelik'in 7. maddesi uyarınca TR KDS'nin işleyişinden sorumludur. TSE, projelerin başvurusundan Turkuaz Kredilerin ihracına kadar geçen süreci düzenler; metodolojileri geliştirir, günceller ve uygulamaya alır. Ayrıca, projelerin kaydedildiği Türkiye Karbon Denkleştirme Kayıt Sistemi'ni işletir ve kredilerin takibini yapar. Bunun yanı sıra, doğrulayıcı ve geçerli kılıcı kuruluşlarda görev alacak personelin eğitim ve belgelendirme esaslarını belirlemek, uygulamalara rehberlik edecek kılavuz ve prosedürleri yayımlamak ve yıllık faaliyet raporlarını kamuoyuyla paylaşmak da TSE'nin görevleri arasındadır. Bu şekilde TSE, karbon piyasasının şeffaf, güvenilir ve denetlenebilir biçimde işlenmesini sağlamaktadır.

Türk Akreditasyon Kurumu ("**TÜRKAK**") ise, Yönetmelik'in 8. maddesi uyarınca, projeleri denetleyecek bağımsız kuruluşların akreditasyonundan sorumludur. Bu çerçevede TÜRKAK, doğrulama ve geçerli kılma faaliyetlerini yürütecek kuruluşların uluslararası standartlara uygunluğunu değerlendirir, yetkilendirme işlemlerini gerçekleştirir ve periyodik denetimlerle bu yetkinlikleri teyit eder. Ayrıca, akredite edilen, askıya alınan veya akreditasyonu iptal edilen kuruluşlara ilişkin güncel bilgileri kamuoyuyla ve ilgili kurumlarla paylaşarak sistemin şeffaflığını ve güvenilirliğini güçlendirir.

3. TR KDS'de projelerin değerlendirilmesi ve Turkuaz Kredilerin ihracı nasıl gerçekleşmektedir?

TR KDS; İklim Değişikliği Başkanlığı, TSE, TÜRKAK ile geçerli kılıcı ve doğrulayıcı kuruluşların görev aldığı çok aktörlü bir yapıya dayanmaktadır. Sistem, üç ana aşama üzerinden işlemektedir: metodolojilerin geliştirilmesi, projelerin başvurusu ve kayıt altına alınması, son olarak izleme, doğrulama ve kredilerin ihracı.

Metodoloji geliştirilmesi aşamasında, gerçek veya tüzel kişiler tarafından yapılan başvurular önce Başkanlık tarafından incelenmekte, ardından değerlendirilmek üzere TSE'ye yönlendirilmektedir. TSE'nin hazırladığı veya uygun bulduğu metodolojiler yeniden Başkanlık onayına sunulmakta ve bu şekilde projelerin hangi kriterler çerçevesinde karbon kredisi üreteceği belirlenmektedir.

Proje başvuruları ve kayıt süreci, TR KDS'nin ikinci adımını oluşturmaktadır. Proje sahipleri, TSE'nin yayımladığı usullere göre başvuru yapar. Uygun bulunan projeler, geçerli kılıcı kuruluşlar tarafından incelenerek bir rapor hazırlanır. Bu raporun TSE'ye iletilmesi sonrasında proje, Türkiye Karbon Denkleştirme Kayıt Sistemine kaydedilir ve proje sahibine özel bir hesap açılır.

İzleme, doğrulama ve kredi ihracı aşamasında ise projeler yıllık bazda izlenir, elde edilen emisyon azaltım veya giderim miktarları doğrulayıcı kuruluşlarca raporlanır ve TSE'ye iletilir. Onaylanan miktarlar üzerinden proje sahibine ait hesaba Turkuaz Krediler ihraç edilir. Bu kredilerin ihracı, el değiştirmesi, iptal edilmesi, geri çekilmesi ve itfası gibi tüm işlemler yine kayıt sistemi üzerinden yürütülmektedir.

4. Karbon kredilerinin TR ETS ve gönüllü taahhütlerde kullanımı nasıl düzenlenmiştir?

Yönetmelik, denkleştirme işlemlerine ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisini İklim Değişikliği Başkanlığı'na vermektedir. Başkanlık, karbon kredilerinin TR ETS hangi kıstaslar ve sınırlar dahilinde kullanılabileceğini belirler ve bu kuralları kamuoyuna duyurur. Ayrıca, Turkuaz Kredilerin herhangi bir takas garantisi içeren organize piyasalarda işlem görebilmesi için yine Başkanlık onayı gerekmektedir.

TR ETS kapsamında, yalnızca Türkiye'de üretilmiş karbon kredileri ile TR KDS'den elde edilen Turkuaz Krediler denkleştirme amacıyla kullanılabilecektir. Ancak bu krediler, tesislerin tahsisat teslim yükümlülüğünün yalnızca belirli bir kısmını karşılayabilecek; oran ise dönemsel olarak Başkanlık tarafından belirlenecektir. Ayrıca, ETS'de kullanılacak kredilerin üretildiği tarihten itibaren en fazla beş yıl geçerli olması şartı getirilmiştir. Bunun yanında, YEK-G belgeleri veya enerjiye ilişkin diğer sertifikaların ETS kapsamında denkleştirme amacıyla kullanılması yasaklanmıştır.

Gönüllü taahhütler bakımından ise, TR ETS yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla kullanılan Turkuaz Krediler tekrar gönüllü taahhütlerde kullanılamamaktadır. Gönüllü amaçla kullanılan krediler ise kayıt sisteminde itfa edilerek geçersiz hale getirilir. Böylece, her kredinin yalnızca bir kez kullanılmasına imkân tanınarak çifte sayımın önüne geçilmektedir. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşlarının, gönüllü karbon denkleştirmesini desteklemek üzere teşvik mekanizmaları geliştirmesi öngörülmektedir.

5. Türkiye Uluslararası Karbon Kayıt Sistemi Nasıl Yapılandırılmaktadır?

Yönetmelik, uluslararası karbon piyasalarıyla bağlantılı projelerin Türkiye'de düzenli ve denetlenebilir şekilde takip edilmesi amacıyla Türkiye Uluslararası Karbon Kayıt Sistemi'nin kurulmasını öngörmektedir. İklim Değişikliği Başkanlığı tarafından işletilecek bu sistem, hem Türkiye'de uluslararası kredilendirme programları kapsamında geliştirilen projelerin kaydını hem de yurtdışından ithal edilen karbon kredilerinin izlenmesini sağlayacaktır.

TR KDS dışında faaliyet gösteren proje sahipleri, kayıt sistemi açıldıktan sonra en geç doksan gün içinde projelerini sisteme kaydettirmekle yükümlüdür. Ayrıca, İklim Değişikliği Başkanlığı ile uluslararası karbon kredilendirme programları arasında protokoller imzalanarak iki sistemin uyumlu çalışması hedeflenmektedir. Bu düzenleme, özellikle Paris Anlaşması'nın 6. maddesinde tanımlanan piyasa mekanizmalarıyla bağlantı kurulmasına da imkân tanımaktadır. Sistemde hesap türleri, işlem süreçleri ve katkı paylarına ilişkin esaslar ise Başkanlık tarafından yayımlanacak usul ve esaslarla belirlenecektir.

III. SONUÇ

Söz konusu Yönetmelik taslağının yürürlüğe girmesi halinde, içeriği ve öngördüğü mekanizma itibarıyla Türkiye karbon piyasasının gelişimine yön verebilecek nitelikte olduğu kuşkusuzdur. Turkuaz Kredi çerçevesinde tasarlanan mekanizmanın, yatırımcı güvenini tahkim etmek suretiyle emisyon azaltım projelerinin sermaye piyasalarında işlem görebilen müstakil bir varlık sınıfı olarak kurumsallaşmasına imkân tanıdığını; bu yolla piyasa derinliğinin anlamlı ölçüde artabileceğini değerlendirmekteyiz. Bu çerçevenin uygulamadaki başarısı, ikincil mevzuatın zamanında ihdası ve etkin gözetim-denetim mekanizmalarıyla desteklenmesine bağlı olmakla birlikte; düzenlemenin yürürlüğe girmesi, Türkiye’de karbon piyasalarının kurumsal ve işlevsel altyapısında niteliksel bir derinleşmeyi teşvik ederek ülkenin bölgesel ölçekte referans niteliği kazanma potansiyelini artırabilecek niteliktedir.

Aslı Başçoban

Avukat

+90 534 369 24 22

asli.bascoban@aydin.law

<https://www.linkedin.com/in/aslibascoban/>

Aleyna Altın

Yasal Stajyer

+90 533 918 83 83

aleyna.altin@aydin.law

<https://www.linkedin.com/in/aleynaaltin/>